LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VII, NUM. CXLIII, SEPTEMBRE I, MCMXXI

Número solt, 50 cèntims.

SUMARI

Comentari d'actualitat, per MANUEL RAVENTÓS.—Dos llibres de ciència social, per R. RUCABADO.—Introducció a l'estudi de la Política psicològica, per JOAN ORS.—Aportacions: Irlanda somrient, per CANONGE LANGBRIDGE.—Dante: L'objecte de la «Commedia».—Infern: Cant nové, per LLORENÇ BALANZÓ.—La Divina Comedia: Infern, per LLORENÇ BALANZÓ, *int.*—Poesia catalana, per JOSEP MARIA JUNOY.—Els Llibres, per ANTONI GUASCH.—Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS

BARCELONA

Publicacions de LA REVISTA

Administració: Llibreria Nacional Catalana, Corts 613, - Barcelona

Darrers llibres publicats

LA COLLITA EN LA BOIRA, per Marià Manent; **ARTICLES**, de Joaquim Folguera, **ESCOLIS I ALTRES ARTICLES**, per Carles Riba; **VENDIMIARI**, Poesies de Trinitat Catasús; **VIDA D'INFANT**, per E. Martínez-Ferrando; **ELOGIS**, per R. Rucabado; **L'ESTEL DE L'ESCAMOT**, de Josep S. Pons.

ARTICLES I CRÍTICA D'ART, per Francesc Pujols; **TRADUCCIONS I FRAGMENTS**, per Joaquim Folguera.

ARTISTES CATALANS CONTEMPORANIS: Joaquim Sunyer, Enric Casanovas Xavier Nogués, Josep Clará.

L'ESTUDIANT I LA PUBILLA, per J. M. de Sagarra.

En preparació

ALTRES LLIBRES: Ferrán Soldevila, J. Salvat-Papasseit, Ildefons Suñol, J. Millàs - Raurell, Gabriel Alomar, J. M. Junoy, J. Crexells, J. Estelrich, Clementina Arderiu, J. Llorens Artigas, Joan Puig i Ferrater, Manel Reventós, M. Vidal i Guardiola, Francesc Cambó, Cristòfor de Doménech, Josep Pla, M.ª Antonia Salvà, Antoni Closas, Tomàs Garcés, Carles Rahola, Enric Jardí, Carles Soldevila, Ricard Permanyer, J. M. Garganta, R. Marquina, etc.

EN ESTUDI.—ANTOLOGIES DE «LA REVISTA»: LES CRÒNIQUES CATALANES, ELS TROBADORS, RAMÓN LLULL, etc.—**VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS**: Records d'En Maragall, per Josep Pijoan; Viatge a Italia, per Josep Aragay.

VOLUMS D'ART: Torres García; Manuel Hugué.

LIRICS MUNDIALS: LEOPARDI, per diversos traductors; **A. CHENIER**, trad. de Joan Arús.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

BIBLIOTECA CATALANA

VOLUMS PUBLICATS

L'AUCA DE LA PEPA, per *J. Pons i Massaveu.*
ARGELAGA FLORIDA, per *J. Roig i Raventós.*
PAULINA BUXAREU, per *J. M. de Sagarra.*
EN PERE I ALTRES CONTES, per *C. Planas i Font.*
ARRAN DEL CINGLE, per *J. Morató i Grau.*
ELS SANTS DE CATALUNYA, per *Mossèn Llorenç Riber.*—Volum I (cicle romà).—Volum II (cicle visigòtic).—Volum III (cicle comtal).
LLIBRE D'HISTÒRIES, per *R. Casellas.*
PINYA DE ROSA (2 volums), per *J. Ruyra.*
AIGOFORTS, per *G. Maura.*
LA MARE-BALENA, per *Víctor Català.*
ELS HEROIS, per *P. Bertrana.*
LLEGENDARI CATALÁ EN VERS, triat per *C. Riba.*
UN TROS DE PAPER, triat per *C. Riba* (2 volums).
CORTAL MARÍ, per el *Marqués de Camps.*

Les millors produccions de literatura catalana

ESCUDELLERS, 10 BIS, Etl., I A LES LLIBRERIES

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VII — NÚM. CXLIII — SEPTEMBRE I - 1921

Comentari d'actualitat

El caràcter quinzenal de LA REVISTA te l'aventatge en tractar-se dels problemes candents, d'obligar-nos a parlar-ne prescindint una mica del detall, que cada dia es transforma; donant en canvi les opinions que corresponen al conjunt dels esdeveniments. Mai com ara és de sentir que la premsa tota no tingui aquell to de reflexió i objectivitat que s'obté a manca e millors mitjans pel mer passar del temps.

Una noció clara sura en tota la confosa i restringida informació: que d'ençà de la jornada italiana d'Abisinia no s'havia vist una cosa equivalent. Es clar que això replanteja en totes les conciències i replantejarà de segur al Parlament o en els cercles d'alta influència política el problema polític exterior.

No hi ha de cert nació colonitzadora sense contratemps militars, però darrera de les encepegades de la colonització anglesa, darrera de Khartum per exemple hi havia un sentit imperialista sà. funamentat en un nacionalisme robustíssim i servit per instruments adequats.

Tota discusió honrada, tota política digna d'aquest nom ha de començar reconeixent que hi ha en el nostre cas el desastre, però manquen la força expansiva nacional, i l'instrument adequat per a exercir-la. Tant és així que plorant sincerament, amb la dolor i la solidaritat fondíssimes que un destí compartit engendra, les pèrdues de sang, si el desastre servís per abandonar la costa africana, una massa d'opinió molt gran sentiria un alleujament. Aquesta massa d'opinió serà, per ventura informe poc conscient, inorgànica, ignora els termes exactes del problema tot el que es vulgui, però existeix. Es lícit il·lustrar-la, o és lícit combatre-la. No ho és, en canvi, ignorar-la o menysprear-la.

En replantejar el problema es fa us perillós de dos tòpics Diu l'un:—Si no ocupem la costa africana el problema de la frontera es trasllada a la costa espanyola —Un conegut jurista formulava això dient que ha de tenir la clau de la porta del pati el qui te la de la porta de la casa. Confesso que no se veure la similitut del cas, quan el pati és un mar lliure com en el cas present. En tot cas és un problema de futur, és pendre posicions per demà i avui no garanteix ni més ni menys la independència de l'Estat l'ocupar el l'itoral d'Africa Es precís, si vol guanyar el poble, trobar fórmules més contundents, més indubitables que aquesta del pati o de la vorera d'en front.

L'altre tòpic és més clar; és, demés exacte i consisteix a dir.—Espanya s'haurà de tenir per decebuda de sa categoria internacional, si abandona la costa africana.—Però si sense abandonar-la, hi sufreix periòdicament fracassos tan radicals que la forc n per tercer cop a acullir-se a un recinte fortificat, el desprestigi internacional s'ha de produir més intensament encara. I, al món, Espanya hi té enemics, com tothom, i enemics ben influents i ben informats.

Podem, doncs, provisionalment acceptar com a resultat del replantejament del problema, que una massa d'opinió grossa però poc triada desitja l'abandonament pur i simple de la terra africana; que una restam és digna de consideració, fundant-se en la necessitat del

diàleg internacional, vol continuar encara l'ocupació, però no acceptant de cap manera una continuïtat de mètodes amb l'actuació seguida fins ara amb resultats calamitosos.

***

Un estament nacional s'ha deslligat de la resta del país i ha monopolitzat gelosament les funcions estatals en el territori extraeuropeu. Això és innegable. La responsabilitat que li incombeix és proporcional a l'exclusivisme amb que s'ha conduït. Tot esforç per a traslladar les responsabilitats, tota queixa contra les oligarquies que afebleixen el propri estament, han d'ésser desoïdes. Mai cercaren l'ajuda de l'opinió, mai tractaren d'interessar democràticament al poble en el que judicaven un patrimoni propi, un hort tancat. Una opinió poderosa—jo crec que bastaria amb deixar-la manifestar-se lliurement,—suprimiria radicalment el contacte entre l'organisme administratiu fracassat i la matèria del seu fracàs. Es la norma de conducta racional i econòmica, allunyar, dels llocs on s'ha produit un desastre, els homes que el produïen.

Es formulada negativament la coneguda màxima anglesa de l'home escaient en el lloc escaient. Sense aquesta prèvia separació no hi ha possibilitat de política racional. Ni val a dir que s'ha procedit amb mesquinesa Mai l'estat ha regatejat recursos a l'Exèrcit: els pressupostos militars s'aproven en bloc. Tenim més de 700 milions de pressupost de guerra, és a dir que són prop del nou cents i pico de pressupost militar francès en 1913. Com és aquesta administració que amb 180,000 homes no sempre en servei despesa 200 milions menys que França? Qui comparará sense dolor l'actuació del nostre exèrcit i la del de França dintre i fora dels territoris africans?

Si les consideracions internacionals fan necessària, o només convenient, la perduració de l'ocupació del litoral d'Africa, havem de portar-ne la convicció al poble i per això cal, sobretot, afanyar-se a crear l'orgue adequat. El Consell Maura ha reconegut que no dirigia el govern d'Espanya l'acció al nord de l'Africa, i ha promès posar fi a tal anomalia. Es un començament de remei. Es parla de crear adscrit a la presidència del Consell o al ministeri de l'exterior un nou organisme. Importa per damunt de tot allunyar, com la pólvora del foc, l'organisme nou que es creï de la caduca administració que ha causat el dany reiterat de la població espanyola. Limitar la prestació de l'Estat i accentuar les responsabilitats: que es vegi especialment que no es tracta d'un problema de raça, de vida o mort, de sacrificis heroics seguits de fracassos gloriosos, sinó d'un problema d'eficiència, de constància i atenció, de temps i de tècnica. No cercar glòria, sinó pau no despertar patriotismes sentimentals sinó col·laboracions, més que del mar deu tribus, convé bastir de pressa i amb economia un bon port de provements.

Per ventura no caldria ni mobilitzar l'Estat. Hi ha exemples històrics i il·lustres, de pobles amb puixan a infinitament superior a la d'Espanya, que no han temut confiar a un grup d'homes moguts per l'esperit de lucre, per l'interès del guany la tasca de bastir un imperi. I aquest imperi ha resultat tant sòlid com el de Roma, ha resistir el xoc de la guerra Europea. I això no és cosa de fa cent anys que ahir mateix era una companyia colonial privilegiada la que explorava el Niger i una altra la que creava la Rodhesia. Jo no sé fins a quin punt és forta la iniciativa individual entre nosaltres, però de segur no recull els fracassos de l'Estat, i, en tot cas, el desprestigi i la pèrdua resten extramurs de les parts vitals de l'Estat. Durant anys, almenys mentre la nació es familiaritza amb les tasques colonitzadores. Dol confessar-ho als homes que havíem inaugurat la nostra vida afirmant que era precís apoderar-se del poder al clam de «Estatisme! Intervenció!», però és la implacable experiència de la realitat. Si és posible la solució d'una companyia «chartered», i si no que de la intervenció se n'allunyi, ja que no l'Estat, els rams administratius més tancats, més tarats de l'esperit de classe.

***

De passada deplorem l'espectacle vergonyós i quasi unànime de la premsa. No sabem si té origen en la inconsciència, o en el més cínic sensacionalisme, en la freturosa recerca de la venda.

MANUEL REVENTÓS

Dos llibres de ciència social

Han sortit l'un i l'altre a Barcelona fa pocs mesos, en castellà ambdós: l'un es titula «*Timbas, chirlatas y casinos*», i l'altre «*El Arte de ganar al Juego*» Són volums de 310 i 129 pàgiens. No diré noms d'autors ni d'editors. (Un d'aquests, poques setmanes fa que és mort; ja ha donat compte a Déu del mal que han fet les publicacions en les quals esmerçà sa vida.)

Si el Comitè responsable del foment del joc a truca de repartir-ne cabals per almoines, oficialment s'anomena d'obra *benèfica* i *social*, bé podem classificar en la ciència social uns llibres que tracten del joc amb la intenció de fomentar-lo. Hi ha una relació directa entre aquestes obres i la beneficència. Com més es llegeixin, més es jugarà, com més es jugui, més cabals a repartir, en la mensual sopa.

Ni l'un ni l'altre, dels tals llibres, deixen de damnar el joc. El maleeixen sovint amb eloqüent vèrbola. Però vet aquí que la conclusió de l'un és insolvent: per a execrar els mals del joc, ensenya el joc amb tots sos detalls, trucs i minúcies, explicades amb amor de vell diletant. La conclusió de l'altre, és més insolvent encara: és que, donat que el joc és un mal, hom minva els mals del joc explotant-lo a benefici propi. Com passa amb el Comitè mateix—i amb tantes altres coses emanades de la moral centralista—tothom queda content: la gent moral, perquè és consoliden els principis de la virtut; la gent immoral, perquè es consoliden les pràctiques del vici.

Tots els abonats a la llista mensual celebraran la difusió i èxit de uns llibres aixís, la eficàcia dels quals d'ésser, tal com estan plantejades les coses avui a Barcelona, més excel·lent que no pas un tractat contra el joc.

Dues pàgines vull citar-ne, una de cadascún, que m'ha fet impresió llegir. D'una d'elles no m'en pot rebutjar la ofrena el Comité d'Obra Benèfica i Social. Extracte en castellà per no perdre matiç ni aroma. Escolteu, escolteu, les suculentes veritats; és el diable mateix que les predica.

«Aunque en tu alma detestes el vicio, —l'autor sembla que parli amb don Benèfic— dándole estado de tolerancia y beligerancia legal, has centuplicado su fuerza de expansión y de contagio y sus desoladores efectos. La «beneficencia pública», que es una sima sin fondo, insaciable, devora glotonamente las economías del menestral, el jornal del obrero, el sueldo del empleado, la paga del funcionario público, los caudales de la juventud burguesa y los tesoros de la aristocracia decadente. El juego, escudado en la «Beneficencia», desequilibra el presupuesto doméstico del militar o del paisano, del aristócrata y del quidam, del laborioso y del holgazán, fomentando el crimen y produciendo tragedias dolorosas. La «Beneficencia», viendo extenderse cada vez más su campo de acción, llega a su perfecto estado, que es la insaciabilidad. Y en este estado, ya necesita tragárselo todo, comer, comer sin tregua ni reposo... y fomentar el juego. Entonces la «Beneficencia» se confunde con el juego mismo; y no es posible precisar bien si la «Beneficencia» es un engranaje del jugo, o si éste es una ruedecilla de la «Beneficencia». Esta se ha deformado y se ha convertido en «monstruo».»

«Sí: la has convertido en monstruo, severo Catón. De protectora de desvalidos, se ha transformado en proveedora de codiciosos, y estos son muy difíciles de hartar.» Què us sembla? Vet'aquí, no volen els sermons de Déu, i el diable els fa la plàtica.

L'altre retall el dedico a les damiseles i dames que cobren del joc A les juntes de les associacions femenines, de Filles de Maria, de Mares Cristianes, que sostenen amb el joc una protecció recíproca, per la qual poden els germans, els promesos i els fills jugar i corrompre's amb tota llibertat.

Es una tètrica anècdota de San Sebastian, que, segons diu, va presenciar l'autor. Es la feta d'una gran dama aristocràtica, el fill de la qual, jugador impenitent, s'havia tornat tísic. No tenia remei, el viciós minyó, i es moria depressa. Però havia manifestat, tant corromput estava, sa voluntat de jugar fins a morir. I la seva mare per a no negar-li aquest pler de desahuciat, cada dia l'acompanyava al Gran Cassino, ont es passaven hores i hores, ella mirant-se l, jugant ell, i posant amb ma balba de cadàvre damunt la taula verda els bitllets que la mare li anava allargant.

Realment hom pensa que tal volta algunes dones de Barcelona entenen que llur missió és per l'istil d'aquella: mirar com unes bledes els seus marits i fills que es juguen els cabals i la vida. Sino que aqui en pidolen un tant per cent per a les almoines mundanes.

R. Rucabado

Introducció a l'estudi de la Política psicològica

IV

Una de les preocupacions sobressortints de l'obra de Georges Sorel, és, justament, la d'evitar la disolució de l'impuls socialista en l'auto criticisme i en la limitació científica del pur instint espiritual (1).

Escrivia Sorel en una època en que'ls efectes del cristicisme aprés l'experiència de la *Commune* i de les vagues influien seriosament en les intel·ligències socialistes. La crítica de les lleis de Marx feta pels economistes era sòlidament fonamentada i Sorel no podia salvar el seu idealisme amb la fe d'un socialista ortodox. De grat o per força Sorel havia presenciat l'enrunament de l'utopia marxista i no podia interpretar les doctrines del Mestre d'acord amb el criteri socialista tradicional. La preocupació de Sorel era la de molts homes del seu temps. Sorel coneixia a través de l'experiència que li donava l'enrunament de l'edifici marxista el perill de bastir dogmàticament una tesi seguint les pròpies volicions i per tal d'evitar aquest tisc començà per portar les seves exigències crítiques més enllà que les dels mateixos detractors del socialisme.

Sorel pervé d'aquesta manera a matar críticament la il·lusió utòpica i quan pot recullir els fruits de la raó conscienta, que Renan prometia, per una reacció de l'instint espiritual pur que tracta de salvar-se del seu terme positivista i autocrític, Sorel es decanta per la raó pragmàtica contra la raó pura. La utopia és morta—ve a dir Sorel—Visca el mite!

Es a dir. Si no podem representar-nos l'esdevenidor com la realització de les idees jurídiques que veiem elaborar-se en el sí de la societat ni pel mig d'un trànzit natural ni d'una imposició violenta (2), si la nostra raó científica no pot conviure d'acord amb les nostres volicions, no deixem, però, d'obrar cornelianament seguint l'imperatiu de les suggestions i de les imatges dels nostres anhels ideals. La violència per la violència, la vaga per la vaga, el mite pel mite? Perquè no si serven la virtut d'estimular nos encara a la incessant creació històrica!

Sorel no tracta, per tant de persuadir-nos de la veritat de les idees que nodreixen al mite ni de llur possibilitat històrica, no exalta la violència com una operació dolorosa indispensable a la instauració d'un estat de dret superior. Sorel veu en el mite una invitació a la plenitud del viure històric i això, socialment, històricament, li basta (1).

Cap altre empresa intel lectual del nostre començ de segle és comparable a temptativa desesperada de Sorel per a salvar l'idealisme socialista de la seva dissolució en el criticisme i en el coneixement científic de les possibilitats, i cap altra com ella es situa en el centre de les preocupacions dels seus contemporanis.

Per tal de realitzar aquesta empresa, així com Seillère, en reduir l'impuls sentimental i els apetits místics de l'esperit a llur expressió mínima, prescindeix de la realitat i de la valor pragmàtica d'aquests elements i arrisca les possibilitats racionals que contenen, Sorel, en optar per la solució desesperada d'un mite social sense utopia que li suggereix la raó pragmàtica de la utilitat del mite com a vehicle de la història, prescindeix de la raó crítica i sembla oblidar que aquesta raó crítica també posseeix uan virtut pragmàtica provinent de la consciència dels límits i que anomenem *estoïcisme*. Estoïcisme afirmatiu relativista més humà que l'estoïcisme negatiu de la desesperació de l'absolut.

Sorel en compendre la utòpia, la mata, i vol substituir-la pel mite, però aquest mite sorelià escèptic a les il·lusions utòpiques que inspiren els grans anhels espirituals, és un mite ferit mortalment. El mateix Sorel ha escrit que no hi ha mite sense llevat utòpic, i és en va que intenta salvar l'un sense l'altre Per convicció prag, màtica no tingué màrtirs l'Església i no en tindran verossímilment la revolució i la vaga al marge de la utòpia i de l'interès humanissims.

---

(1) En employant le terme mythe je cros avoir fait une heureuse trouvaille parce que je refusais ainsi toute discussion avec les gens qui veulent soumettre la grève générale à une critique de détail. Réfléxions sur la violence

(2) Sorel al·ludeix, naturalment, a la Terror.

(1) Cal recordar la famosa comparança de Sorel: «Qu'est-il demeuré de l'Empire? Rien que l'épopée de la grande armée. Ce qui demeurera du mouvement socialiste contemporain c'est l'épopée des vagues. Réfléxions sur la violence.

En les reflexions sorelianes, en canvi, un estat de consciència és assolit: críticament, pel mitjà d'un formidable esforç de correcció racional, Sorel és pervingut a la verificació de la falibilitat de dogma socialista, i aquesta verificació, aquest estat positiu de consciència, assenyala el trànsit de l'esperança en l'absolut de l'instint espiritual, a l'esperança en el relatiu, basada en el coneixement exacte dels fenòmens.

Aprés la fallida del misticisme religiós de l'Edat mitjana, entre aquell desesperat «Il faut s'anéantir» de Pascal i l'esperança laboriosament retrobada en la consciència de poder elevar-se fins a la comprensió de la pròpia misèria, que si l'obliga a témer els efectes mortals d'una gota d'aigua li permet esrciure el Tractat de l'equilibri dels líquids, el món modern preferí l'esperança del coneixement li científic a l'orgull de la desesperança que aconsellava el pur instint espiritual decebut.

Quan l'home del Renaixement ja no pogué creure's centre de l'univers, abans d'avenir-se orgullosament a no demanar res al seu destí preferí desapendre a demanar-li massa. Amb el retorn al naturalisme, a la veritat antimetafísica i a la recerca experimental, l'home del Renaixement tractava de salvar les possibilitats d'una nova fe. El càlcul matemàtic i la construcció de la seva màquina feixuga permetien a Leonard somniar en la divina conquesta de les ales. I així, pel mitjà del dubte filosòfic, del naturalisme artístic i de la recerca positiva, afeblidores de la fe religiosa, hom descobria lentament la fe humanista que devia estendre s en tantes i tan il·limitades direccions, com anhels tenen els homes, de manera que quan l'una sembla positivament recorreguda esdevé misteriosament prolongada fins al punt que a l'extrem de mantes direccions del pensament humanista hom obira un retorn a la fe religiosa.

Per això, avui, talment com aquells navegants del segle XVI en realitzar l'immortal periple experimentaren l'esfericitat del món físic, els homes del segle XX girant en torn de les pròpies contradiccions comencen d'experimentar l'esferecitat enlluernadora del món espiritual.

JOAN ORS

Aquest número ha passat per : la censura :

Aportacions

IRLANDA SOMRIENT

Sempre recordo un vellet, el qual emergia de tot el seu ésser, un himne de pau: li semblava que una pau visible es respirava arreu; i no podia deixar de dir al Déu que semblava envoltar-lo sempre: «Els meus ulls han vist la teva salvació». He vist alguna cosa de la mirada de Simeó en innombrables cares irlandeses.

Una alegria espectant, alada, s'ha erigit en el cor del poble—una alegria, potser massa segura, que tot acabarà bé, un xic impacient de veure sorgir obstacles.

Però el Sud d'Irlanda s'ha deixat portar per aquesta creença amb una precipitació sorprenent. Jo he oit moltes vegades que lo millor estava esperant darrera la porta que deixava que s'arborés la meva fe cada vegada més, en una creença pia que semblava sense base. Deien tan sovint que els angels havien cridat que cada àngel semblava un crit sospitós de llop. «Qui pot socórrer Irlanda?—dèia jo—si li brollen les penes per tot arreu miri allà on vulgui».

He conegut Irlanda durant més de mitja vida. Vaig anar a ella, jove, sempre amb un amor de joventut per la seva formosor singular i pensativa. L'estimava tant que molts són els que es creuen que jo sóc absolutament irlandès, puix Birmingham, on vaig néixer, ha renunciat tots els s us d ets sobre mi. Sempre he estimat Irlanda, fins quan ella era encara un somni gairebé impossible; però va arribar ella jo m'hi vaig lliurar i vaig compenetrar-me amb la seva dolcesa celestial, creient sempre i ensenyant—millor del que un anglés pugui creure—sempre al costat de Déu, sentint el seu tacte diví, ara de llum, ara —més freqüentment—d'ombra.

Però les calamitats continuaven; la malaurança era un vell corb negre que s'arrupia sempre a l'arbre de més a la vora. Una fatalitat s'observava en la cara de cada noia; i en l'encaixada de cada pagès—per cert la més simpàtica encaixada que mai s'hag conegut.

No obstant noia i home demanaven l'apoi de Déu—però Déu no veia la possibilitat de donar-lo.

I, mentrestant, i malgrat tot, quines coses més formoses no veia i oïa Déu que s'acostaven! Avui són més a la vora, ens sembla, que en altres generacions.

Després de tot, homes bons han fet esforços per ajuntar aquelles mans tan singularment divorciades—de l'anglès i de l'irlandès; i, com s'esdevé moltes vegades quan es tracta d'homes bons, aquells esforços s'han convertit en actes mal compresos.

Però John Redmond no havia pas viscut en va; encara que l'antorxa li hagués caigut de les mans, Stephen Gwynn hauria arribat sempre a acostar-se a una gran veritat. Lord Derby hauria estat tan irlandès com sabia ésser-ho i també Arthur Griffith hauria pres el pols d'Irlanda en lletra de motllo i hauria sabut que volia dir molt més del que deia.

I homes nobles haurien vessat la seva sang pel gran somni. Més que res vàrem tenir la forta mà del doctor Smuts, cercant a palpentes, amb nosaltres, la llibertat que ell havia trobat per a la seva pàtria.

Però avui prenem tots els nostres somnis i capricis i diem: «Facin d'això una cosa viva». Som tots massa confiats, massa desmemoriats. Oblidem quants anys de ressentiment hi ha entre nosaltres, i que cada un d'aquests anys ha covat una vintena de fills. Esperem la pau assossegada i fàcil de trobar. Hem d'esperar la torbació, hem d'esperar-la sens falta; llancem la nostra llavor damunt de pedres i sota els peus que trepitgen els camins. Aus malèfiques criden i profecien. Hi ha una raça d'homes amargats que esperen per a construir llur niu de confiança, que ja tenia les palles desfetes.

Caldrà tenir tota la confiança en nosaltres mateixos i en Déu. Però he sentit avui el cor del Sud d'Irlanda. Puc dir, d'ella, ço que Wordsworth deia d una noia del pobre:

«Mirava amb tal esguard, i parlava amb tal to,
»que gaire bé va entrar son cor dintre del meu.»

Per fi, Anglaterra, Ethelred el Desprevingut, sembla compendre i tenir llàstima de la terra dels cels formosos i dels somnis magnífics i dels cors dolços i valents.

Deixeu anar Irlanda, i serà seu per sempre. El Shannon és gairebé sec, avui dia: però un manantial viu d'esperança brolla sota els peus de cada home.

Déu ajuda la vella Irlanda i els seus capdevanters fidels de cor ardent.

Déu beneeixi De Valera.

CANONGE LANGBRIDGE

Dante

L'objecte de la "Commedia"

S'ha escrit tant, i per tan eximis literats referent a l'assumpte d'aquestes ratlles, que no sé si m'escau poc o gens que hi digui també la meva; però si he tingut la gosadia de traduir a Dante sa obra mestra, aquella que per si sola bastaria a donar-li la glòria i fama de què gaudeix amb totes ses meravelloses produccions plegades, bé puc, amb perdó de dantòfils i dantòlegs, atrevir-m'hi; que encara que menys documentat que nombre d'ells, podria succeir, com passa sovint en moltes altres coses, que la pràctica suplís, i àdhuc superés, segons com, les més fortes valors de documentació i les teoritzacions més enlairades.

S'esdevé, amb freqüència, que la mateixa volada alterosa fa perdre de vista la realitat; que ço que no deuria excedir el límit de senzilles suposicions es vol convertir-ho en dogmes; i mentre el geni, que pel sol fet d'séser geni no diu més que ço que vol dir, i a bastament clar, té admiradors qui li volen fer dir ço que a ells els sembla que caldria que digués.

Tots sabem que Dante, millor dit la *Commedia*, és un pou sense fons, una dèu inestroncable de pensaments, d'imatges, de belleses, d'art per excel.lència. Evident que per a molts és obiradora solament la superfície, i encara, del Poema; però a pretendre com alguns que aquest sigui un enigma, và una distància inmensa que es pot omplir a caprici de l'escriptor.

Qui agafa la *Commedia* i mot per mot la llegeix i rellegeix; i cal que paraula per paraula sàpiga què diu i què vol dir, perquè allò mateix que Dante ha dit i volgut dir ha d'ésser traduït, en altra llengua, dient-hi les mateixes coses i, en quant sigui materialment possible, a la faisó d'expressar-les del Poeta; qui pren entre llurs mans la *Commedia* per l'e mentat motiu, i amb tota cura i amor arriba a la fi de la tasca que voluntàriament s'imposà, jo vos dono fermança que al cap d'un quant de temps sap bé, tan bé com qui més, ço que diu i fins ço que vol dir el Poeta. El traductor ignorarà, tal volta, moltes coses; les valors llurs seran potser deficients en determinades qüestions artístiques i fins literàries; aquell home, però, s'ha tractat de company, d'amic, de germà amb el Dante; s'hi ha, en certa manera, identificat, perquè si son esperit no n'hagués estat apte, no dubteu pas de que al segon, si no al primer del Cants, hauria plegat el llibre; que no és pas la *Commedia* obra per a distreure-s'hi en la usual accepció de la paraula, ni menys per a traduir-la com es verteix una novel.leta de passatemps.

Dante, catòlic sinceríssim, aimador entusiasta, fervent i com ara en diriem rectilini de Veritat, a l'escriure sa *Commedia* no es proposà res més que apologia d'aquella i la salvació de les ànimes, que és la conseqüencia i la fi d'aital apologia.

Dante escrigué un tractat de Religió i de Moral en forma de Poema, i no rès més. I, en dir això ni una embosta de mèrit li minvèm, car res més gran, rès més digne d'un'ànima recta, noble enlairada, que lloar Veritat, fer-la amable per la contrició i l'atrició; pel temor i per l'amor; pel càstig i pel prèmi, palesant davant els homes que totes les altres coses ni son si signifiquen res, en quant directament o indirectano coadjuvin al coneixement i amor de Veritat. Què hi pot haver de més altruista, de més caritatiu, de més digne de l'esperit humà sadoll de Veritat, com ho era l'Alighieri, que voler que siguin molts, sino possible tots, els homes qui l'acompanyin en aqueix coneixement, aqueixa amor i gaudi consegüent?

Beatriu, Virgili, Stàzio, Casella, Cacciaguida, güelfs, gibelins, personatges històrics, mites pagans, símbols, imatges, tots els episòdis, tot l acompanyament, fins l'exaltació amorosa i la passió política de l'Autor, formen només que el marc esplèndid del gran quadre; són motius, simfonies, duos, chorals, concertants, d'aquella veritable Opera, que ell titulà *Commèdia* i la fama ha qualificat de Divina. Qui la conèix a fons, i a fons per això mateix s'endinza en l'esperit del poeta, acaba per convèncer-se, si és que abans pensava altrament, que ni l'amor de Beatriu ni l'admiració per Virgili ni la adhesió a l'imperi, ni cap dels apassionaments de l'exaltada imaginació del gran florentí; ni les mateixes persecucions de què fou víctima, ni exil ni sofriments de què en tants llocs del poema sembla preocupar-se i afligir-se, són altra cosa més que detalls d'ornamentació d'aquella obra immortal, que no té parió en son gènre.

Tot l'argument de la Divina Comèdia és compendiat en el Cant primer. Dante, l'Home, s'esgarría per les seves passions malmenades: és perdut. La divina Misericòrdia se n'apiada, i per mitjà de la raó natural, el bon sentit, la Ciència humana, que personifica Virgili, sota la direcció,

els auspicis de la Religió, Ciència divina, Teología, de què és Beatriu la personificació, l'Home pot ésser salvat si, com Dante, pensa en el càstig que mereix per llurs pecats, i enlaira els ulls devés el Cèl, on és l'etern premi de penitents purificats i d'innoscents, ensems que la glorificació dels santaments heròics. Això és el compendi de la *Commèdia*; com hem dit el sintetitza el Cant primer del Poema, que veieu aquí extractat: (1)

Perdut el Dant dins selva atapaïda
En plena edat, ja gairebè madura,
Amb l'ànima de por tota encongida
Del lleöpard, lleó i la llopa impura:
Què podrà fer? A qui clamarà auxili,
Que el tregui del catàu de la malura,
Què al puig joiós on vol pujar l'enfili,
Lliurant-lo de tant mal com el circonda?
Sa Beatriu li enviarà, en Virgili,
Qui el salvi fent camí per la Vall fonda.

Detall mereixedor de tota atenció, la Misericòrdia la personifica Dante en Aquella qui n'és la Mare. Ella és la qui crida a Llúcia (qui jo diria puresa d'intenció, desig inicial de salvament) perquè avisi Beatriu (la Religió) que s'api di de l'esgarriat, començant per fer-li veure pels ulls del bon sentit, Virgili, l'horror de la situació en què les passions indòmites l'han ensorrat, i conseqüent necessitat del canvi de vida.

La Divina Comèdia es presta, potser com cap més gran obra literària, a tota mena de disquisicions i lucubracions. Els qui saben veure estrelles en negra fosquedat, o bé foscúries sota un esplèndid sol de juny, ténen ample camp on esbargir-se. No obstant, tot ço que vulguin trobar-hi i que no hi és, s'esvairà amb el temps, com les bòires s'esvaixen baldament s'arrocéguin roncejantes.

Si; principalment, quasi exclusiva, i sense el quasi, fou escrita a la glòria de Déu, veritat per essència, i salvació de les ànimes, fruit del coneixement i amor de Veritat, per un home eminentissim, la més alta de les obres literàries moral-religioses. En defensa de sos enlaíradíssim ideals, l'Autor home de magnes energies i profundes conviccions, bat de ferm al que ell considera el més vil dels pecats: la traïció, baldament to s els pecats en el fons no siguin altra cosa que traïdoría; per això gita els traïdors el lloc més profund de les coves infernals, amb veïnatge immediat de Llucifer:

Són al baix fons de la infernal covassa,
I el cercle petgen que els traïdors abriga.
Allà és l'estany que eternament es glaça.
Descriure el llac fet vidre, a Dant fadiga,
Car per contâ-n l'horror no hi ha paraula,
Ni de la gent qui la traí, enemiga.
Amb alguns d'ells, conversa, el Dante, entaula;
La gelor d'aquella aura l'esgarrifa.
Veu un demnat, qui en la gelada taula
D'un altre el crani, a mossos, espellifa.

(Extracte del Cant Trigèsim segon.)

Teòleg consumat, el Dante sosté la tèsi, perfectament sana, que devem treure bé dels mateixos mals; àdhuc del Pare dels Mals; del Malvat per excel·lència. Per això és com es val de Llucifer per eixir de l'Infern (Cant trigèsim quart extractat).

Al fons del fons de tot, hi descobreixen
L'Emperador d'aquella Vall de pènes.
Les tres bocasses del Malvat garfeixen
Tres àimes de llurs dents amb les cadènes
Es Júdes el pitjor, qui dins la gola
De Llucifer es cobra les estrènes.
Per un camí que al Mestre i Dant capola,
Que és Llucifer mateix, o meravelles!
Gaudèixen la blavor de la cupola
On parpelleja munió d'estrelles.

La Santedat de Benet XV recomanant la lectura i estudi de la Divin Comèdia a les Universitats del món catòlic, en recent Encicli a publicada amb motiu del sisè centenari del Dante, tira per terra certes propagandes i suposicions sectàries de tan pèssim gust com manca de veritat; i palèsa com l'Església, en la persona del Pontifex feliçment regnant, reconèix que la *Commedia* és la més gran de les obres literàries que tenen per fi i objecte el bé de la Humanitat; la seva salvació etèrna.

LLORENÇ DE BALANZÓ.

20 de juny de 1921.

(1) Tant aquestes rimes com les altres contingudes en aquest article, son una mena de capçaleres o extractes per a cada Cant de la «Divina Commedia» que el traductor ha compost per a quan, si a Deu plau, la publiqui íntegra. Aquesta publicació contindrà una traducció en prosa de cada cant, com pot veure-s'en una mostra en aquest mateix nombre de REVISTA. El traductor ho creu molt preferible a les innombrables notes que caldrien a la sola traducció rimada. —*Ll. de B.*

INFERN.—Cant novè.

L'esblaime que viltat pintà en ma cara
En vèure el Mestre amat donar la vòlta,
Mes prest féu que sa faç s'asserenara.

Atent va deturar-s', com hom' qui escolta
Car no és possible que molt lluny esguardi
Per l'aire negre i per la boira folta.

«Ens cal guanyar; que no se'ns acovardi,
«Sinó...» digué «com tal se'ns ofería.
«I quin és mon desig que no's retardi!»

Jo prou m'adong que el Mestre meu cobria
Els mots primers amb els que aprés diguera,
Parlar que del primer tant diferia;

Per ço l'expressió llur causà'm quimera,
Ja que la frase, en recordar, truncada,
Jo hi dava encalç, potser, que no tinguera.

«En aquest fons de la planyent' niada,
«Ha mai baixat algú del primer grau
«Qual sol torment fos l'esperança fada?»

Jo feia ta pregunta, i: « Rar s'escàu»
Virgili em responia, «que a'gun fàci
»De nós, com jo, camí per est catàu.

«Ja de baixar un altre còp fui sàci,
«Que la cruël, m'h conjurà, Eritona,
Volent que cada cos llur ombra abràci.

«Just era la carn meva en fosca androna,
«Que em fèia eix mur passar vèrs la Judèca
«Per treure un'ombra de sa nau pregona.

«Es al bell fons de la foscor rebeca,
«I el més llunyà del cel que tot ho gira:
«Sé bé el camí; de confiar-t'hi peca.

«Aquest pantà, que aital fetor respira,
«De la ciutat malvada és la civella
«On no podem entrar adés sens ira.»

I més parlà, que aquí no es descabdella,
Car els meus ulls ja fixament es fiten
Vers l'alta torra en son cimal vermella,

On, dretes, veig sobtadament s'agiten
Tres fúries de l'Infern, de sang banyades,
Qui en femenils tirats i carns habiten.

De verdes hidres van pel cos cinglades;
Son àspids i escorçons llurs cabelleres,
Que de les temples llurs fan d'arracades.

Aquell qui coneixia les cambreres
De la regina d'eternal complanta,
«Esguarda,» em deia, «les Erines feres.

«Eixa és Megera, qui sinistre canta;
«La qui a la dèstra plora, diu-se Aleta;
«Al mig hi ha Tissifona.» I no endavanta.

Unglant-se, el pit cascuna es fèn i enceta,
I xisclen, colpejant-se, en veu tan alta
Que, de pavor, m'atanso jo al Poeta.

«Medussa vinga, a fê-l de pedra esmaltat!»
Udolen, fita a baix llur vista fosca;
«Tesseus, el teu assalt venjar ens falta!»

«Et cal, girat, dels ulls tapar la clòsca;
«Car si el Gorgó es mostrés davant tes nines,
«Ja no eixiries de la negra rosca.»

Així parlà mon Mestre. Amb llurs mans fines
Em féu voltar; posà-les sus les meves
Als ulls, per treure-ls de clarors mesquines.

Si en vostra intel·ligència no hi han glèves,
Fixeu's en la doctrina que s'amaga
De mes estranyes rimes sots les lleves.

I ja venia sus per l'ona obaga
Tan sorollós traüt que m'espaventa,
I l'una riba i l'altra se'n sotraga,

No fet pas altrament que com quan venta
El bufarut, per les ardors diverses
Ferint la selva i, amb sa forta empenta,

Esqueixa branques i les met disperses;
Essent-li herald boirosa polseguera
Que, amb els folcs, gita les guineus perverses.

Mos ulls deslliura el Mestre, i «Dreturera,»
Diu, «fes la vista sus l'escuma antiga
«Devés on més espessa és la fumera.»

Quan les granotes veuen l'enemiga
Serpent dins l'aigua, s'abscondeixen totes
Fins que quiscuna en fèrm terrèny s'abriga;

Així, més d'un miler de gents cap-cotes,
Fugia, per un tal, de qui la passa
Petjava eixuta el llot de les aiguòtes.

La seva faç remòu la boira grassa,
I duu sovint avant la mà sinestra
I apar que sols l'angoixa l'embarrassa.

Comprènc-lo ajut del Cèl en la palestra,
I em gir al Mestre meu, qui em feia signe
Que estés quiët, i a m'inclinar m'adestra.

Com sembla de menyspreu replè aquell digne!
S'atansa al portalot i, amb xica verga,
Sens lluita l'obre, de l'estol maligne.

«Foragitats del Cel! Llavor sobèrga!»
Comença sus l'horrible marxapeu;
«Per què semblant verí dins vós s'alberga?

«Plantar la cara a aquell Voler, goseu,
«La fi del qual mai no serà obstruïda
«I ha fet sovint més llord l'antic carreu?

«Què es guanya amb la cocera entossunida?
«El vostre cà Cerber, si bé us recòrda,
«Pelat duu el morro, encar', d'un colp de brida.»

Donà la volta sus l'estrada llorda,
Sens fer esment de nós, ans bé a semblança
D'home a qui estira molt distinta còrda

Que la que el seu proper company li atansa.
I ens vàrem moure ja, devés la terra,
Per les paraules santes amb fermança.

I ens hi endinzàrem sens haver cap guerra.
Jo, que tenia d'esguardar, fretura
La condició que enclou tan forta gerra;

Quan hi fuí dins, arrèu mirava amb cura
I hi veia a cada nà una gran campanya
De dols replèna i d'amargant' tortura.

Tal com prop d'Arles, on el Rôse estanya;
Com del Quarnaro junt, devés a Pola,
Que tanca Italia i llurs monjòies banya,

On desigual d'enterraments trespola;
També, aqui dintre, d'una i altra banda,
Enc l'esperit molt més qu'allà s'endola;

Que, arrèu, per entre els túmbols, fóc s'hi abranda;
I d'ell les tombes son-ne tan enceses
Com mai l'enclusa vol ferriça randa.

Les tapes, totes, n'éren alt sospèses,
Eixint defora gemegors tan dures
Com d'unes misers ànimes ofèses.

«Mestre,—dic—,quines son les criätures
»Qui, entafurades dins d'aquèixes arques
»Així, s'exàlen en planyents tristures?»

Em responia: «Son heresiarques,
«Amb folc de tota secta; més nombroses
»Que no creuríes, gents de totes marques.

»Símils amb símils, dins ardentes llòses,
»I, els monuments son, uns més qu'altres, càlids.»
I, havent a drèta mà les passes moses,

Entre els torments passàrem i alts murs pàl'lids.

LLORENÇ DE BALANZÓ

La Divina Comedia.—Infern. Cant novè.

L'esgrogueïment que la viltat em posà a la cara en veure tornar enrera al Mestre, sigué motiu de que ell es refés totseguit, per no acabar d'esverarme. Es deturà, com persona qui escolta, perquè l'aire negre i la espessor de la boira el privàren de veure lluny.

De totes passades ens convé vèncer... sinó...! Mes aquell s'oferí... Oh, com se'm triga que arrivi! Així anava parlant, capficat, el meu senyor, i jo prou m'adongui que cobria les primeras paraules amb mòts ben diferents. Sia com vulla, el seu parlament m'espaördí, ja que tal volta donava jo a les paraules llurs un sentit pitjor del que en realitat teníen.

Per ventura ha baixat mai an aquest fons infernal, des del primer cèrcle, algun d'aquells esperits qual sol penar és la vanitat de la seva esperança? Aquesta pregunta meva, fou contestada així per Virgili: Rares vegades succeèix que algun de nosaltres recorri el camí que adés jo faig. Ja un altre cop hi baixí, pels conjurs d'aquella cruël d'Eritona, qui reclamava els esperits al seu còs respectiu. Poc temps era que el meu s'havia separat de l'ànima, quan Eritona em feu passar aqueix mur per a trèure un esperit del cèrcle de Judes. Es el lloc més profon, i el més obscur, i el més llunyà d'aquell cel que conté tots els altres i que tot ho mòu. Ja'n sé bé el camí; pots segur-me confiat. Aquesta aiguota que llença tanta fetor, cenyeix tota la ciutat planyenta, on ara nosaltres no podem penetrar sens ira.

Més va parlar encara, que no dic, perquè els meus ulls éren atrets devés el cimal abrandat de la torra, on sobtadament vegí aixecar-s'hi tres fúries infernals tenyides de sang, amb membres i tirats de dona. Dúien el cos cenyit de verdíssimes hidres; llurs cabelleres éren penjolls de serpètes i escorçons, de què anaven farcits també llurs polsos.

Virgili, qui reconegué les criades de la reina del plor etèrn, em va dir: Guaita les terribles Erines! La da l'esquerra és Megera; la qui plora a dreta Aleta; la del mig Tissifona. I aquí callà.

Aquelles fúries es clavaven les ungles al pit, colpint-se furiosament amb les mans, i xisclàven tan fort que jo espantat, m'apropí al Mestre. Vinga Medussa, que així el farem tornar de pedra! S'escridaçaven totes tres guaitant a baix devés nosaltres. Mal fem de no venjar en ell l'assalt de Tessèus!

Mira enrera i tàpat els ulls, que si's mostrés el Gorgó i tu el vegessis, ja maimés et fore possible de tornar a dalt. Així en parlà Virgili, mentres ell mateix em tombava i, malfiàntse de les meves màns, me les apretà als ulls amb les llurs pròpies.

Oh, vosaltres, els que teníu sà i clar l'intel·lecte, pareu atenció a la doctrina que enclòuen les extranyes rimes meves!

I ja s'acostava, venint per damunt l'aigua tèrbola, un brugit espantable, que fins fèia tremolar les vòres de la llacuna, semblant al torb desencadenat que, mogut per ardors diverses, bat la selva, trencant i espargint les branques, que escampa lluny, preceït a guisa d'heralt, d'una boirosa polseguera que fa fugir pastors, ramades i bèsties selvatgines.

Virgili em destapa els ulls, i em diu: Ara dreça la vista fitament vèrs l'antiga escuma, a la part on la fumera hi és més densa...

Igual que fan les granotes davant la serpent d'aigua, que totes s'amaguen fins i tant que's poden salvar segures en terra ferma; així vaig veure milers d'ànimes destruïdes fugint a la vista d'un qui a peu eixut i petjant ferm, travessà la llacuna Stigia. Amb el rostre removia aquell aire gras, i sovint menava avant la mà esquerra; només semblava ésser fadigat d'enguniós fàstic.

Jo comprenguí que era un enviat del cel, i em girí al Mestre. qui'm signà que estigués quiet i m'inclinés davant dèl missatger.

Ah, i quan plè de menysprèu em semblà aquest! Arrivat a la porta, amb una vergueta la obrí, sens cap mena de lluita ni dificultat. Foragitats del cèl! Gent malvada! els començà de dir, amb llur petja sus l'horrible llindar. De què os vé aquesta rebequeria? Què en treieu d'oposar-vos a la Voluntat aquella, qual fi ningú no abastaria a obstruir i tants còps ha recarregat les vostres penes? De què os serveix, fer el guit contra el destí? Be podeu recordar que el vostre cà Cerber en dúu encara el morro pelat!

Després se'n tornà per la llorda via sens fer esment de nosaltres, a guisa d'home atret per molt distinta preocupació que allò que té al davant seu; i nosaltres, ja tranquilit-zats i segurs, ens dirigírem a la ciutat de Dita, on penetràvem sense cap obstacle: i jo que era ple de fretura de veure tot quan encloia la terrible fortalesa, al penetrarhi esguardi per tots cantons, i hi descobria una gran campanya, curulla de cruels i dolorosos torments.

Tal com prop d'Arles, allà on el Rôse s'estanya, escampant-se en llacunes i aiguamolls; igual que a Pola, prop del Quarnaro, que clou l'Italia i en banya les monjòies; llocs on el terreny ve desigual i bonyegut per la munió de sepultures; així succeia aquí per totes bandes, enc de fatsó molt

més espantosa, car les sepultures eren arreu voltades de flames, de les quals tant s'abrandàven, com mai cap ferro a la forja. Amb totes les tapes alçades, eixíen dels túmbols esgarrifoses lamentacions, que be semblaven de mísers i atormentats.

Jo, demaní: Mestre; qui son les ànimes qui enterrades dins eixes sepultures, talment ens fan sentir sos playents sorpirs? Virgili em va respòndre: Son els heresiarques, amb tots llurs seguidors de cada secta. Les tombes en son molt més atapaides del que tu no't creus. Casqun és aquí sepultat amb els seus semblants, i hi han monuments més i menys càlids.

Es girà a mà dreta, i passàrem entre les tombes enceses i els murs alts i espadats.

Trad. de LLORENÇ DE BALANZÓ

Poesia catalana

a *M. E.*

Migdia de juliol en un recó vetust de parc familiar.
A l'ombra verdelosa d'un tell.
Tan sols música d'elitres d'insecte.
Llegeijo, al atzar, un unes antigues pàgines de Maurice Barrès: «Soc un jardí on hi floreixen incessants emocions que a l'acte es desarrelen...»
Tanco el llibre.
Aprop, una rosa cau en muda cascada de pètals defallent.
Estrèpit de l'embaumada blana caiguda dintre del meu cor!...

JOSEP MARIA JUNOY

1920

ELS LLIBRES

AIGUAFORTS I AIGUES VESSANTS. Poemes de Jeroni Zanné.— Buenos Aires, 1921.

Aqueix llibre, homenatje a l'autor, de la Delegació de la «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana» de Buenos Aires, és una delicada ofrena que fan alguns catalans d'Amèrica a n'en Zanné com a mostra de la seva admiració.

El poeta va seguint la seva trajectòria. Aqueix llibre d'en Zanné ens ha retornat el regust dels seus poemes que havíem llegit anys enrera. S'hi noten per tant les qualitats característiques en ell: aquella manera tan gentil de cuidar la forma, aquell incendi que arbora molts poemes seus i la suavitat d'altres i sobre tot la gràcia i l'encís de la paraula. Potser el llibre resulta confús per un abús de mitologia i d'erudició i per excés d'usar paraules rares. Però quasi sempre el poeta se'n surt airosament i, per sobre tot hi relluu la seva joïosa paraula.

L'obra ornada per artistes catalans també és una bella mostra del gust esquisit dels que n'han fet ofrena, i per a nosaltres una mostra també de com els germans d'enllà del mar, de l'Argentina, viuen una vida espiritual tan forta i tan rica i tan agermanada a la nostra.

MASCARADA. Poema dramàtic de Apeles Mestres.— Barcelona, 1921.

Aqueix poema dramàtic de l'Apeles Mestres escrit l'any 1915, fou estrenat suara al Teatre Romea i acaba de veure la llum. Es una obreta senzilla amb el seu fons dramàtic i irònic, tractada amb la mestria que acostuma l'autor, hàbilment versificada-escrita precipitadament potser, (puix s'hi troba algun ripi força notable) i plena d'aquell encís de les obres d'Apeles Mestres que sab treure tanta força dramàtica de les coses més banals i insignificants.

ELOGIS de Ramon Rucabado.—Publicacions de La Revista.

Aquí el moralista se'ns presenta com a poeta: com a poeta sense abandonar la seva casa; com a poeta moral. Els *Elogis* d'en Rucabado tenen dos aspectes; l'aspecte literari, una poesia forta i plena, que defuig la rima, però que és amarada d'un ritme interior tan fort tan viu, que sembla que les paraules li donguin la armonia, i després el fons del llibre desde l'*Epitalami moral* de un atreviment juiciós, podriem dir ne i l'*Elogi del comerç* on hi bull tota la vida de un poble, fins a les Oracions de la Guerra i de la Pau i de la mort d'una gravetat i d'una serenitat ben remarcables.

Gosariem afirmar que pocs llibres s'han publicat d'algún temps a n'aqueixa part a Catalunya de més força que aquest d'en Rucabado que no pot llegir-se sen seuna intensa emoció i que deixa després en nostre esperit una impressió profunda.

A LA DERIVA. Novel·la d'Alfons Maseras.— Barcelona, 1921.

Alfons Maseras, un dels escriptors catalans de més talent al que a Catalunya no se li ha fet justícia a l'estranger és molt més conegut que aquí, acaba de donar-nos en el seu darrer llibre *A la Deriva* una novel·la bem diferenta de tot això qu een aquest gènere s'escriu entre nosaltres.

En Maseras te com a qualitat primordial l'aristocratisme amb que escriu. Totes les coses que toca la seva ploma adquireixen al moment un aire ben gentil. Es cert que el dolor i la misèria trasllúen d'ací d'allà en la seva novel·la, però l'autor de *A La Deriva* no carrega mai els colors del quadre; al revés, apunta tan solzament la pinsellada amb un traç clar i definit però suau.

Més que una novel·la és una narració plena de subjectivisme i rublerta d'impressions. Cada pàgina de *A la Deriva* és un seguit de lucubracions delicioses i conté algun capítol com el del plany d'en Marçal Montllor d'una força poètica ben alta.

A més en Maseras és un dels mellors prosistes catalans i el bagatje literari del qual es bastament conegut. En *A la Deriva* ens mostra encare més la seva puresa d'estil i ha conseguit fer una novel·la sense epissodis que es llegeix avidament per la gentilesa del llenguatge i la força emotiva del fons.

Antoni Guasch

CAL ESMENTAR

—El llibre de recordances amicals d'homenatge a la bona memòria de Josep Aladern.

—El Diccionari Valencià - Castellà del Pare Fullana.

—*Dante nel* VI *centenario*, per A. Panzini

—*Saggi critici* de G. Gentile.

—Formant part de les edicions de *La Sirène*, *L'Antologie negre* per Blai Cendrars.

LES REVISTES

LA NOVA MODA MUSICAL:

Diu un article de la «*La Revue Musicale*» apropòsit de musica moderna i sobretot a propòsit del grup del «sis» músics parisencs:

L'artista no ha de subjectar-se a la moda de la seva època, sinó que n'ha d'ésser lliure: aquest és el leitmotiv de l'article.

. . . . . .

DEBUSSY.

...Debussy i Ravel no serien sinó uns evocadors de «visions fugitives»: *Impressionista*, Debussy? Perquè? Perquè descriu? Però profundament: el seu art assoleix el sentiment íntim, no separable de la sensació. En ell hi ha sempre aquest element *humà* de sensibilitat, sempre el cor (que és la base de les més belles obras terrestres). «Còpsa de la natura»? però còpia interpretada, original; traducció directa i meravellosa sintesi que sembla descobrir l'essència de les coses.— En quan a la forma, hom voldria fernos veure que és inexistent: falta de construcció; sense dibuix; taques de sonoritat a l'atzar; esfumat, vague, indecís...

Trista ocupació la de lliurar aquest mestre als empressaris de demolicions

No aneu tan depressa; rellegiu el *Prelude à l'Après midi d'un faune*, el *Quator à cordes*, els *Poèmes de Baudelaire*. quina lògica de tonalitats i de ritmes!...

. . . . . .

Perquè, doncs proclamar a grans sons de xaranga com una finalitat nova: «nosaltres volèm construir» com deia un jove literat en una de les seves darreres conferències? Es que, per ventura, Chabries, Debussy Fauré han edificat damunt de sorra? Em sembla que posseeixen l'art de les construccions sòlides. Però no s'en vantaren mai.—No hi ha cap dubte que cal pensar en la *Forma*. Debussy mateix ho recordava a Erik Satie qui d'altra banda, sap demostrar quan vol, que ell també te qualitats verament clàssiques. Però perquè alguns mediocres han llagrimejat amb emfasi, és un gran error d'imaginar-se que l'Expressió sía desacreditada per tant poc, i no en quedi ni tant sols un dels seus elements més necessaris a la música.

. . . . . .

ELS «SIS»

Una mena de sequedat volguda, burlesca, i que procura no ésser «poire» (és a dir de donar l'expressió enternida); una estranya evocació de *dancings* de ritmes negres-contrasts bruscos de *fortíssimos* i de *pianissimos* frases xocades, entrellaçades (això sense ésser pas exempt de una certa beutat, ni de caràcter, al menys quan qui ho manega és un gran músic com Strawinsky): tal seria avui *un dels aspectes* de la nova manera musical adoptada pel jove grup del «sis» (escribim ben be: *un* dels aspectes, perquè aquesta música no podria ésser definida en alguns mots i seríem ben injustos no veient altra cosa que això). Més encara considerant que aquests artistes no han dit la darrera paraula i que es natural que les seves composicions sien considerades com a punt de partida —Trampolins d'un potser (qui sap?) es llençaran vers un lirisme totalment distint: les evolucions tenen aquests misteris imprevistos).

. . . . . .

I aquesta moda si no considerèm més que les apariències, hom la consideraria legítima perquè sorgeix de la societat— puix que l'artista es l'expressió de la sensibilitat (o de la insensibilitat) de la seva época. Hom veu, efectivament, en els nostres dies una duresa d'ànimes un egoisme, un *muflisme* que excedeixen força dels que deplorava Flaubert. Hom veu també usines, màquines; l'intrusió, en certs artistes de la «geometría pura». Hom veu encara carrers agitats, molts automòbils, la trepidació del cinema vencedor, una vida plena d'afers, exterior, tramada pels timbres telefònics, una existencia ciutadana que oblida la natura encaminant-se vers aquest esdevenidor llòbreg entrevist per ells en els seus primers llibres..— I hom es creu que ès *això*, la societat *real*, la nació veritable? Vaja! aleshores, no hi haurà ni famílies, ni amors ni duels—ni lluites per l'ideal, ni revoltes, ni indignacions, ni esperances tan sols—no hi haurà ni reflexió tranquila, fecunda, ni grans pensaments—Què la vida no és més que brincaments perpetus, murmuracions simples i burlesques? no hi ha doncs la mar la muntanya, ni les cares muntanyoles de França? no hi ha la historia, ni el somni de la llegenda? no hi han ja els nostres grans clàssics; tota la humanitat d'abans no és més que ombra vana? Permeteu que jo no suscrigui això.

. . . . . .

Si les coses es consideren be, hom veu efectivament, un canvi de direcció en diversos joves (bastant marcat, per exemple en el *Bou sotz el sostre*: que és una mena de simplificació harmonica en part (comparada als refinaments debussystes i faureans) però aquesta escriptura més antiga s'ompla, a vegades de contravents o d'acords politons. Aquests joves músics desitjen trobar-se axi més aprop de la comprensió popular? Sofreixen el contagi dels refrans del dia, de music-hall potser?—o potser, encar, cal veure hi una reacció contra l'«encant» musical: sia que llur amor sincer per a força; i llur odi pel que és *bonic* els embala exageradament, sia que jutgin d'anar més endavant vers la beutat refinada (d'altra banda, simple en el seu conjunt i a vegades vigorosa) de Claudi Debussy i de Fauré? Sempre assistim en ells, a una evolució de l'escritura musical. Els cops de bàra son a vegades, perillosos, sobretot quan son donats per pilots improvisats—filosops o literats— i hom sap l'empobriment de l'estil que va seguir a la mort de Rameau. No cal pas arriscar-se novament a una aventura semblant. Però dos casos ens han de tranquilitzar.—Primerament, el talent mateix dels joves. Comptem fermemen en llurs dóns musicals, llur sensibilitat «al menys» i l'abundància de llur sava juvenil per evitar a l'escola francesa de tornar-se anèmica en una simplificació ficticia. Hom concebeix, demés, que la Força els atrau. Senten que ella enterneix el públic més indiferent, i l'expressió d'aquesta força els dona confiança perquè sembla resultar-ne (algunes vegades equivocadament) l'aparència d'haver escrit grans obres.— Però aquesta força, aqueste salud de la dea musical aquest estil contrapuntic pel qual volen acostar se a J.-S. Bach, tot això no constitueix a pas un *brusc* canvi de direcció. Acentúen a vegades en un cert sentit que no és potser sempre el millor.. Per tant llur evolució resta tradicional. No és solament que llur llenguatje harmònic ha sortit dels camins debussystes; sinó també i sobretot, que la tendència a l'escritura contrapuntada era ja la de molts de llurs antecessors. No ho oblidem.

Fou indicada tant a D. Milhaud com a Honégger per llur André Gedalge. Se'n falta un bon troç perquè Debussy, Fauré i Kasel no sien sinó uns harmonistes: no es te en compte que saben perfectament fer *cantar* parts vocals o instrumentals. Frank, Bizet igualment. I les obres de Magnard, no han pas deixat d'exercir una gran influencia sobre Darius Milhaud En fi, l'admiració dels «sis» per Igor Strawinsky és innegable i alguns d'ells coneixen prou be la música de Schönberg. Hom veu que llur petit grup no forma pas un bloc absolutament isolat, i que no ens ha d'aparèixer com un obus, llençat hom ignora d'on, per a rompre els vidres del Palau de la Música.

Signa l'article CHARLES KOECHLIN.

CAL ESMENTAR

—El número extraordinari de la revista comarcal *Penedès* dedicat a Sant Miquel d'Orlèrdola. Ultra els articles monográfics oferint una informació total del passat i el present d'Orlèrdola i el seu castell, *Penedès* va ornat amb riquíssims boixos que a través de tots els seus números, completen la col·lecció magnífica i gairebé única en quantitat i qualitat de gravats al boix.

—L'encertada periodicitat dels números monogràfics de la revista *Garba* de Sabadell.

—La col·laboració extrangera de la revista *Cosmópolis*.

—En el número 15 (any cinquè) de la fulla periòdica *El Risveglio* de Salerno, l'article «La vitalità interna catalana», signat Joan Ariu.

Imp. J. HORTA· Girona, 11.-Barcelona

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. *Alexandre Plana*: LES IDEES POLÍTIQUES D'EN VALENTÍ ALMIRALL ..... 2'50
2. *Prudenci Bertrana*: PROSES BÀRBARES (Agotada) 3'50
3. *J. Pous i Pagès*: LA VIDA I LA MORT D'EN JORDI FRAGINALS ..... 4.—
4. *Manuel de Montoliu*: ESTUDIS DE LITERATURA CATALANA. Pròleg de Miquel S. Oliver .... 3'50
5. *Ramón Turró*: ORIGENS DEL CONEIXEMENT. Volum I ..... 3'—
6. *Ramón Turró*: ORIGENS DEL CONEIXEMENT. Volum II ..... 3'—
7. *A. Rovira i Virgili*: HISTORIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie ..... 3'50
8. *A. Rovira i Virgili*: HISTORIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Segona sèrie ..... 3'50
9. *Apeles Mestres*: LLIBRE D'OR. Cent cançons populars de diferents països ..... 4'—
10. *F. Pi i Margall*: LA QUESTIÓ DE CATALUNYA. (Escrits i discursos). Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall .. 2'50
11. *Cebrià Montoliu*: WALT WHITMAN. L'home i sa tasca ..... 3'50
12. *Ignasi Ribera i Rovira*: CONTISTES PORTUGUESOS. Traducció catalana ..... 3'50
13. *Alexandre Plana*: ANTOLOGIA DE POETES CATALANS MODERNS ..... 4'—
14. *A. Rovira i Virgili*: LA NACIONALITZACIÓ DE CATALUNYA ..... 2'—
15. *A. Rovira i Virgili*: HISTÒRIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Tercera i última sèrie .... 3'50
16. *Alfons Maseras*: CONTISTES FRANCESOS. Trad. catalana ..... 3'50
17. *Captain Morley*: LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum I ..... 2'50
18. *J. M. Lòpez-Picó*: POESIES ..... 3'50
19. *Carles Riba*: HISTORIES EXTRAORDINARIES D'EDGAR A. POE. Sèrie I ..... 3'50
20. *A. Rovira i Virgili*: DEBATS SOBRE EL CATALANISME ..... 3'—
21. *Prudenci Bertrana*: LA LLOCA DE LA VIUDA i altres narracions ..... 3'50
22. *Alexandre Plana*: SOL EN EL LLINDAR. Poesies 3'50
23. *E. A. Butti*: LLUCIFER. Versió catalana de Joan Fabré i Oliver ..... 3'—
24. *Carles Soldevila*: PLASENTERIES ..... 3'—
25. *Pompeius Gener*: LA DONA MEDITERRANIA aplec de llegendes històriques. Volum I .. 4'—
26. *Pompeius Gener*: LA DONA MEDITERRANIA, aplec de llegendes històriques. Volum II .. 4'—
27. *Raimond Casellas*: ETAPES ESTÈTIQUES. Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I ..... 4'50
28. *Raimond Casellas*: ETAPES ESTETIQUES. Epíleg de XENIUS. Volum II ..... 4'50
29. *Captain Morley*: LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum II ..... 3'50
30. *Carles Riba*: HISTORIES EXTRAORDINARIES D'EDGAR A. POE. Sèrie II ..... 4'—
31. *A. Rovira i Virgili*: LES VALORS IDEALS DE LA GUERRA ..... 4'—
32. *Lluís Via*: CULLITA. Poesies ..... 3'50
33. *Miquel S. Oliver*: CATALUNYA EN TEMPS DE LA REVOLUCIÓ FRANCESA. Primera sèrie ..... 4'50
34. *Plàcid Vidal*: INFINIT. Volum I ..... 3'50
35. *Plàcid Vidal*: INFINIT. Volum II ..... 3'50
36. *Ferran Agulló i Vidal*: MARINES ..... 4'—
37. *Joan Pons i Massaveu*: COM ANAVEM DIENT... 4'—
38. *A. Rovira i Virgili*: NACIONALISME I FEDERALISME ..... 4'—
39. *Ferran Agulló i Vidal*: DE TOTS TEMPS. Poesies 4'—
40. *Alfons Maseras*: CONTES A L'ATZAR ..... 4'—
41. *Joaquim Riera i Bertran*: FAULES VELLES.... 4'—
42. *Captain Morley*: LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum III ..... 4'—
43. *Manuel Marinel·lo*: CONTES DE REIS I DE PRINCES ..... 4'—
44. *J. M. Lòpez-Picó*: POESIES (1915-1919) .... 4'—
45. *Captain Morley*: LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum IV ..... 4'—
46. *Alfons Maseras*: INTERPRETACIONS I MOTIUS. 4'—
47. *Pau Griera i Cruz*: DESFERRES. Novel·les .. 4'—
48. *Francesc Puig i Alfonso*: CURIOSITATS BARCELONINES. Volum I ..... 4'—
49. *Francesc Puig i Alfonso*: CURIOSITATS BARCELONINES. Volum II ..... 4'—
50. *L. Nicolau d'Olwer*: COMENTARIS. (1915-1917) 4'—
51. *Josep Massó Ventós*: TOTES LES CORDES .... 4'—

:: **ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plassa Nova. — VENDA: A totes les Llibreries** ::

Taller de Joieria

DE

JAUME MERCADÉ

CLARÍS, 26, 2.ON

Telèfon 1373 A

J. HORTA

IMPRESSOR

Girona, 11 BARCELONA

Llibreria Nacional Catalana

GALERIES LAIETANES

GRAN VIA, 613 Telèfon A 4902

J. M. DE SEGARRA

L'estudiant i la pubilla

JOSEP S. PONS

L'estel de l'escamot